

ארישא, שהבעלים ידע מהגניבה קודם שהחזירה הגנב. וכך יש לפרש את המשנה: הגונב טלה, וידעו הבעלים על הגניבה, חייב הגנב באחריות כל זמן שהבעלים לא מנו את הצאן, אבל אם לא ידעו הבעלים בגניבתו ובחזרתו, אפילו אם לא מנו הבעלים את הצאן, או שמנו הבעלים את הצאן אפילו אם ידעו מהגניבה, פטור הגנב מאחריות.

רב חסדא אמר: גניבה לדעת בעלים — מנין שמונה הבעלים את הצאן שהיה גנוב פוטר את הגנב מאחריות.

וגניבה שלא לדעת בעלים — צריך את דעת הבעלים בשעת החזרת הגניבה, וכל זמן שלא ידעו הבעלים, אפילו אם מנו את הצאן, וידעו את מנין הצאן שברשותם, חייב הגנב באחריות הגניבה.

וכי קתני במשנה: "ומנו הבעלים את הצאן והיא שלימה" — לדעת רב חסדא נאמר **ארישא**, וכך יש לפרש את המשנה: "חייב באחריות" בין אם מנו הבעלים את הצאן, ובין אם לא מנו, אימתי, בזמן שלא ידעו הבעלים בגניבתו ובחזרתו, ואם מנו — הבעלים שידעו מהגניבה — את הצאן לאחר חזרת הגניבה, פטור הגנב מאחריות.

אמר רבא: מאי טעמא דרב חסדא? הסובר כי קיח-ב גניבה שלא לדעת בעלים חמור יותר מגניבה לדעת הבעלים, שהרי לדעתו בגניבה לדעת בעלים כדי לקיים דין השבה מספיק שימנה הבעלים את מנין הצאן, ואילו בגניבה שלא

וכי קתני במשנה: "ומנו הבעלים את הצאן והיא שלימה" — לדעת רב אסיפא נאמר, באופן שהבעלים לא הכירו בגניבה ובהחזרתה. אבל באופן שידעו הבעלים על הגניבה, לא מועילה מנין אלא צריך שידעו בידיעה כי הגניבה חזרה.

ושמואל אמר: גניבה בין לדעת בעלים בין שלא לדעת בעלים — מנין שמונה הבעלים את צאנו ורואה שהצאן [שהיה גנוב בלא ידיעתו] נמצא, פוטר את הגנב מאחריות, ונתקיים בכך דין השבת הגניבה לבעלים.

וכי קתני במשנה: "ומנו הבעלים את הצאן והיא שלימה פטור הגנב מאחריות" — לדעת שמואל נאמר **אכולה** מתניתין, וגם באופן שהבעלים הכירו בגניבה קודם שהחזירה הגנב לעדר, מקיים הגנב דין השבה כשמנו הבעלים את הצאן.

ורבי יוחנן אומר: גניבה לדעת בעלים — מנין שסופר הבעלים את הצאן שבעדר, ויודע את מנין הצאן שבעדר פוטר את הגנב מאחריות.

ואילו גניבה שלא לדעת בעלים, שלא נודע לבעלים על הגניבה קודם שהחזירה הגנב — אפילו מנין לספור את הצאן, נמי לא צריך כדי שיפטר הגנב מאחריות, אלא מיד כשהחזירה לעדר נפטר מאחריות.

וכי קתני במשנה: "ומנו הבעלים את הצאן והיא שלימה" — לדעת רבי יוחנן נאמר

לשיטת הראב"ד קשה כי גניבה מדעת אינה דומה לחזרה מדעת, כי גניבה מדעת היא על ידי מנין ואילו חזרה אינה מועילה על ידי מנין.

אלא גניבה, כיון שהגנב התחבא מאנשים. וכתב הרשב"א כי בשלמא לשיטתו, גניבה לדעת דומה לחזרה מדעת, דהיינו שהבעלים ראו. אבל

הגנב באחריות הגניבה.

ומי אמר רב הכי כי צריך שהבעלים ידעו לכל הפחות את מנין הכבשים שברשותו?

והאמר רב: החזירו הגנב לעדר של בעל הבית שבמדבר — יצא, ואף על פי שאין את דעת הבעלים, וגם אין מנין, שהבעלים לא מנו את הצאן.

ומתריצין: אמר רב חנן בר אבא: מודה רב ברקועתא, שהטלה ניכר הוא כשנגנב. והרועה מכיר בו כשניתוסף על צאנו, ואפילו במדבר כשלא מנה אותם⁽¹¹⁾.

לימא מחלוקת האמוראים כתנאי, כמחלוקת התנאים:

לפי ששינו בברייתא: הגונב טלה מן העדר, וסלע מן הכים של הבעלים — כדי לקיים דין השבה במקום שגנב יחזיר, דברי רבי ישמעאל.

רבי עקיבא אומר: כדי לקיים דין השבה צריך דעת בעלים שידעו על הגניבה שהושבה.

סברוה בתחילה לפרש את המחלוקת: דכולי עלמא אית להו דרבי יצחק, ואין חולק

לדעת בעלים, לא מספיק שימנה הבעלים את הצאן, אלא צריך שידע על החזרת הגניבה?

ומבאר רבא: הואיל ואנקטה נגרי ברייתא, הואיל ולמדה הצאן שנגנבה לצאת מחוץ לעדר, מעתה צריכה שימור יפה יותר, וכיון שלא ידעו הבעלים שנגנבה, לא ידעו להזהר בה ולשומרה היטב⁽¹⁰⁾. אבל אם נגנבה לדעת הבעלים, מועילה השבה בכך שמנו הבעלים את הצאן, שהרי הבעלים הכירו שנגנבה והחזירה, ומעכשיו יזהרו בה.

ומי אמר רבא הכי כי בגניבה לדעת הבעלים, מתקיים השבה כשמנו הבעלים את הצאן לאחר שהחזירה?

והאמר רבא: האי מאן דחזייה לחבריה דאגבה אימרא מעדרא דידיה [מי שראה את חבריו שמגביה כבש מן העדר שלן] כדי לגונבה, ורמא ביה קלא ושדייה [והרים עליו בעל הבית את קולו, והשליכה הגנב], ולא ידע בעל הבית אי הדריה, אם חזרה לעדר, אי לא הדריה ומת הכבש או נגנב — חייב הגנב באחריותו.

מאי לאו, וכי לא מדובר אף על גב דמני שספרו הבעלים את הצאן.

ודחינן: לא, מדובר דלא מני, ולכן חייב

11. הרש"ש מקשה כיון שניכר כשנגנב אם כן נחשב גניבה לדעת, ובגניבה לדעת לא מספיק השבה ומנין שמונה הבעלים את הצאן, אלא צריך השבה לדעת, ואילו כאן ברקועתא אין השבה לדעת.

גם בחידושי הראב"ד הקשה כעין קושית הרש"ש ותירץ כי רקועתא עדיף ממנין, כי במנין עדיין יתכן שבהמה אחרת התווספה והבהמה

10. הפני יהושע מקשה, שהרי כתוב במשנה "מת או נגנב", ומבואר רק באופן שנגנב מרשות הבעלים שחייב הגנב הראשון מטעם זה שהצאן למדה לצאת מחוץ לעדר, אבל באופן שמת ברשות בעלים עדיין לא מובן מדוע כתוב במשנה שהגנב חייב. ותירץ כי הואיל ולענין גניבה לא נחשב השבה כלל, לכן נחשב עדיין הצאן ברשות הגנב לכל החיובים.

על הדין שאמר.

דאמר רבי יצחק: אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה, ומיד כשחסר לו סלע מהכיס יודע על כך, וכן מיד לאחר שהחזירו הגנב אנו אומרים שהבעלים מנה את המטבעות שבכיסו ויודע שהגניבה חזרה.

מאי לאו, נחלקו התנאים בסלע שגנבו לדעת בעלים, שהבעלים ידעו בגניבתו, ובפלוגתא דרב ושמואל! האם כשהגניבה היתה לדעת הבעלים צריך את דעת הבעלים בהשבה או לא.

ורחינן: (לא), התנאים נחלקו בטלה שגנב שלא לדעת בעלים, ובפלוגתא דרב חסדא ורבי יוחנן נחלקו התנאים, שרבי ישמעאל האומר למקום שגנב יחזיר, סובר כרבי יוחנן שאמר בגניבה שלא לדעת בעלים, אפילו מנין של הבעלים לא צריך, אלא די בהחזרת החפץ למקומו. ורבי עקיבא האומר שצריך דעת בעלים בהשבה, סובר כרב חסדא שאמר בגניבה שלא לדעת בעלים צריך את דעת הבעלים בהשבה.

אמר רב זבד משמיה דרבא: בשומר שגנב מרשות בעלים — כולי עלמא לא פליגי כדרב חסדא שצריך את דעת הבעלים בהשבה, וכמו שנתפרש טעמו, משום שהטלה שגנב למד לצאת מחוץ לעדר, ומעתה צריכה שימור יפה יותר, וכיון שלא ידעו הבעלים שגנבה, לא ידעו להזהר בה ולשומרה היטב.

והבא שנחלקו רבי עקיבא ורבי ישמעאל, מדובר בשומר שגנב מרשותו, שהטלה היה ברשותו לשמירה, ומרשותו גנבה לעצמו, ונחלקו האם שיחזיר למקום שגנב [כלומר לרשותו, ששמר עליה עבור הבעלים] קמיפלגי.

רבי עקיבא סבר: בשעה שנעשה השומר גנב כלתה לו שמירתו, ושוב אינו נאמן לבעלים⁽¹²⁾, שהרי הוא גונב שלא לדעת, לכן צריך את דעת הבעלים בהשבה, ולא מספיק דעת השומר.

ורבי ישמעאל סבר: לא כלתה לו שמירתו,

שגנבה לא הוחזרה, מה שאין כן ברקועתא ניכר שאותה בהמה חזרה, ולכן נחשב כדיעה ממש. וכן מפרש הרשב"א שרקועתא נחשב כהחזיר לדעת.

12. הקהילות יעקב [ח"א סימן יא] חוקר בסברת רבי עקיבא הסובר כי משעה שעשה מעשה גזילה כלתה לו שמירתו, האם טעמו משום שאין סהדי כי שוב לא נח לבעלים שיהיה השומר שלהם, או שמא דין הגוזלן שחל עליו מסלק ממנו את דין השומר, כי כבר קנה את החפץ

בקניני גזילה ונתחייב בתשלומין, ומלשון רש"י שפירש כי שוב אינו נאמן לו, משמע כמו הצד הראשון, שהבעלים אינם רוצים שיהיה שומר. השלטי גבורים מקשה מדוע לפי רבי עקיבא לא מועיל כשהחזיר למקום שגנב, הרי עשה תשובה ומדוע לא יחזור לנאמנותו. וכתב הפלפולא חריפתא [אות ב] כי לפי רש"י מיושב, כי אמנם כלפי שמיא הוא נחשב בעל תשובה, אבל הבעלים אינם רוצים שיהיה שומר, כי אינו מוחזק אצלם לנאמן והם חוששים שמא יחזור לסורו.

בספר משנת יעב"ץ [חו"מ סימן מא ט] דן

ועדיין הוא נחשב שומר של הבעלים, ומספיק אם ישיב בידיעתו⁽¹³⁾.

לימא, אולי נאמר, כי **מנין** שמנה הבעלים את צאנו, וידע על החפץ הנגנב שהוא ברשותו, **פוטר** את הגנב מאחריות, ונתקיים בזה דין השבה, מחלוקת **תנאי היא**.

דתניא: הגוזל את הבירו והבליע לו **בחשבון**, שלקח הגוזלן לאחר זמן מקח מן הנגזל, וכשנתן לו דמים הוסיף עליהם את מעות הגזילה, והבליע **בחשבון**, שהגוזלן התבייש לומר לנגזל הנה גזילתך.

תני חדא: **יצא** הגוזלן ידי חובת השבה.

ותניא אידך: לא **יצא** ידי חובת השבה.

סברוה בתחילה לפרש את מחלוקת התנאים: **דכולי עלמא** כל התנאים שנחלקו אית להו **רבי יצחק דאמר**: **אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה ושעה**, ומיד כשנגזל ממנו הממון ידע על כך.

מאי לאו, התנאים **בהא קמיפלגי**:

דמאן דאמר יצא — **סבר**: **מנין פוטר**, וכיון שכל שעה מונה את מעותיו, די בכך שמשיב את הממון בלא ידיעת הבעלים, שהרי הבעלים ימנה את ממונו וידע שיש בידו ממון זה.

דמאן דאמר לא יצא — **סבר**: **מנין אינו פוטר!** אלא צריך את ידיעת הבעלים על הגניבה וההשבה. ולכן לא מועיל מה שמשיב את הגזילה בלא ידיעת הבעלים.

ולבסוף **אמרי** כי אין צורך לפרש את מחלוקת התנאים באופן זה, אלא אפשר לפרש כך:

אי סבירא לן אם אנו סוברים **כרבי יצחק**, אפשר לפרש את מחלוקת התנאים, כי **כולי עלמא** כל התנאים שנחלקו, **לא פליגי דמנין** שמונה הבעלים וידע על החפץ הנגנב שנמצא ברשותו, **פוטר** את הגוזלן מאחריות, ומקיים בכך השבה.

נחשב השבה, ורבי ישמעאל סובר, כיון שהוא עדיין שומר נחשב השבה.

13. לדעת הגאון רבי שמואל רוזובסקי שיטת רבי ישמעאל היא, כי אף על פי שגזול ממשיך להיות שומר, ולכן כשהוא מחזיר למקום שלקח נחשב השבה, אבל בקהילות יעקב [ח"א סימן יא וכן בב"מ סימן מ] נקט כי רבי ישמעאל סובר, כי כיון שהוא שומר אין כאן גזילה כלל, כיון שידו כיד בעלים וכשלקחו השומר לא היה בזה הוצאה מרשות הבעלים. ומביא שכן כתב התרומת הכרי [סימן רצב ב] כי השומר אינו מתחייב מדין גזולן אלא מדין שליחות יד, כי יד השומר כיד הבעלים, והגבהתו אינה מוציאה

לגבי שומר אבידה שגנב מרשותו, האם כלתה שמירתו. ולכאורה זה תלוי בחקירה הזאת, שאם הטעם כי דין גזולן מסלקו מדין שומר, אם כן גם בשומר אבידה נסתלק מדין שומר, אבל אם הטעם הוא משום שהבעלים אינו מעונין שיהיה שומר, אם כן בשומר אבידה שהתורה מטילה עליו את החובה להיות שומר, עדין הוא שומר. וכן כתב המשנת יעב"ץ, כי לפי מה שרש"י מפרש שהבעלים שוב אינו מאמינו, אם כן בשומר אבידה שאינו תלוי בבעלים עדין הוא שומר.

ובשיעורי רבי שמואל [ב"מ מ ב אות רפג] מבאר כי כוונת רש"י שגם לפי רבי עקיבא עדיין הוא שומר, אלא כיון שאינו נאמן לבעלים לא

באופן דמני ורמא ליריה שמנה הגזולן והכניסו לידי הנגזל, ויש אפשרות שהכניסו הנגזל לתיבתו ולא מנאם, ולא ידע על כך שהושב לו הגזילה.

ואיבעית אימא אפשר לפרש: כי אידי ואידי שתי הברייתות מדברות באופן: **דמני ורמא בכיסיה**, שמנה הגזולן והכניס את הממון בכיסו של הנגזל.

אלא **הא** הברייתא האומרת כי צריך שידעו הבעלים על השבת הממון הנגזל, מדברת באופן דאית ליה לנגזל זוזי אחריני בכיסיה, ואינו יודע כמה מעות יש לו בכיס⁽¹⁴⁾, ולא ישים לב שהושב לו הממון שנגזל.

הא הברייתא האומרת כי לא צריך את דעת הבעלים בהשבת הממון, מדברת באופן דלית ליה לנגזל זוזי אחריני בכיסיה, וכשימנה את המעות שבכיס ידע שהושב לו הממון הנגזל.

מתניתין:

המשנה מפרטת כמה דברים שאסור לקנות מחשש שמא גנובים הם.

אין לוקחין מן הרועים צמר וחלב וגדיים, כי

אלא רק בדרכי יצחק קמיופלגי התנאים, האם אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה ושעה.

מר אית ליה דרבי יצחק שאדם רגיל למשמש בכיסו, ולכן לא צריך להודיע לבעלים על השבת הגזילה, כיון שודאי ימנה את מעותיו מיד באותה שעה, וידע שנמצא בידו הממון שהושב.

ומר לית ליה דרבי יצחק, ואין ודאות שהבעלים ימנה את מעותיו באותה שעה, ולכן צריך להודיע לבעלים על השבת הגזילה, כדי להפטר מאחריות.

ואי בעית אימא אפשר לומר פירוש נוסף: **דבולי עלמא אית להו דרבי יצחק**, שאדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה ושעה. **ולא קשיא** הברייתות שסותרות זו את זו, כי יש לפרש:

הא הברייתא האומרת כי יצא בהשבה בלא ידיעת הבעלים, מדברת באופן **דמני ורמא ליה בכיסיה** שמנה הגזולן והכניסו לכיס הנגזל, וכיון שהמעות בכיס הנגזל ודאי שידע על כך הנגזל, שאדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה כדברי רבי יצחק.

והא הברייתא האומרת כי צריך את ידיעת הבעלים בהשבת הממון הנגזל, מדברת

משלטי גבורים [אות ב].

14. כך מפרש רש"י, ולכאורה קשה כיון שאדם עשוי למשמש בכיסו הוא יודע כמה יש בו, ורק בתיבתו אינו יודע כמה יש בו, ומדוע כאן אינו יודע כמה היה לו בכיסו קודם לכן, וכבר הרגיש בזה הרשב"א. ומפרשים הרי"ף והרשב"א ההיפך מרש"י, "הא דאית ליה זוזי אחריני" — וכיון

מרשות הבעלים, ומשום כך צריך את גזירת הכתוב שחייב מדין שליחות יד, שהוא מדיני השומר שחייב באונסים אף על פי שלא יצאה מרשות הבעלים.

הגר"ש רוזובסקי מבאר ביאור נוסף בשיטת רבי ישמעאל, כי גם לדעת רבי ישמעאל פקע דין שומר על ידי מעשה הגזילה, אלא שעל ידי החזרת הגזילה חוזר להיות שומר. וכן מבואר

יש חשש שגנבו אותם מצאן בעל הבית המסור בידם.

ולא לוקחים משומרי פירות בגנים ופרדסים — עצים ופירות, מחשש שמא גנובים הם.

אבל לוקחין מן הנשים: כלי צמר ביהודה, וכלי פשתן בגליל, ועגלים בשרון, שכן ביהודה היו הנשים עושות בגדי צמר, ובגליל היו עושות בגדי פשתן, ובשרון מגדלות עגלים, והן מוכרות לדעת בעליהן.

ובולן, כל אותם נשים שמוכרות כלי צמר ביהודה או כלי פשתן בגליל או עגלים בשרון שאמרו ללקוחות להטמין ולהסתיר את מה שקנו — אסור לקנות מהן, כי הם בחזקת גנובים.

ולוקחין ביצים ותרנגולין מכל מקום ומכל אדם, ואין חוששין שמא גנובם. אמנם אף

באלו אם אמר להם המוכר להטמין, אסור לקנות ממנו⁽¹⁵⁾.

גמרא:

תנו רבנן: אין לוקחין מן הרועים לא עזים ולא גדיים, ולא גזיזין ולא תלושין של צמר, שנתלש הצמר מעל הרחל מעט מעט ונראה שגנבו.

אבל לוקחין מהן בגדים תפורין מפני שהן שלהן, כי גם אם גנבו את הצמר, קנו אותן לעצמם בשינוי, וכעת הוא שלהם⁽¹⁶⁾.

ולוקחין מהן מן הרועים חלב וגבינה במדבר, שאין דרך בעל הבית ללכת שם וליטלם, והרועה נטלן. ולא לוקחים מהם חלב וגבינה בישוב, כי הדרך להביאו לבית בעל הבית⁽¹⁷⁾.

שאדם ממשמש בכיסו הוא יודע כמה היה קודם ורואה שעכשיו יש עודף, אבל אם אין זווי אחריני לא ממשמש ואינו מונה.

15. רמב"ם הלכות גניבה ו ד.

16. כך פירש רש"י.

הרשב"א והתוס' ר"ד מקשים מדוע רק בתפירת הבגד קנאו בשינוי, הרי כבר קנאו בשינוי בשעה שטוואו וליבנו וארגו [כמבואר לקמן ק"ט ב]. ולכן מפרש הרשב"א כדעת הראב"ד שהגזיזין היו תפורים ד' וה' חתיכות זה לזה, ואם היתה גניבה לא היה תופר אותם ביחד אלא היה מוכר אותם מעט מעט כדי שלא ירגישו בגניבה. ויוצא לפי פירוש הראב"ד, כי אף על פי שאין שינוי, קונים מהם כיון שהתפירה היא ראייה שאינם גזולים. והתוס' ר"ד מפרש כעין פירוש הראב"ד שמדובר בגזיזין

תפורים שתפרם ועשאם כעין כר וכסת, ומפרש כי הטעם שקונים מהם משום שנחשב שינוי וקנאם בשינוי.

הרמב"ם [גניבה ו א] השמיט את הדין שלוקחים מהם תפורין, ומבאר הבית יוסף [סימן שנח] כי הרמב"ם מפרש כמו רש"י, ומפני שהוא פשוט השמיטו. והלחם משנה [שם] מתרץ כי אפשר לפרש שהרמב"ם סובר כדעת הראב"ד וסמך על הכלל שכתב [בהלכה ח] שהולכים אחר מנהג המדינה, ומה שדרך בעל הבית להקפיד נחשב גזל.

17. הפני יהושע מקשה, מדוע לא יקחו מהם גבינה, הרי הרועה קנה אותה בשינוי, וכמו שלוקחים מהם בגדים תפורים משום שקנאם בשינוי.

ומתרץ הפני יהושע כי דברים שהם בחזקת גנובים אסור לקחת מהם אפילו אם קנו אותם

ואיכא דאמרי, אמר רב חסדא: כוונת התנא כי מותר לקנות מהרועה ארבעה צאן מעדר קטן, וחמש צאן מעדר גדול.

ומקשינן: הא גופא, דברי הברייתא עצמם קשיא, מצד אחד אמרת: ד' וה' צאן, ד' וה' גיזין, מותר לקנות מהרועים, משמע כי רק כמות של לפחות ד' וה' — אטין מותר, אבל שלש — לא יקח מהם.

ומצד שני אימא סיפא: אבל לא יקח מהרועים שתי צאן, משמע הא שלש זבנינן, קונים מהם.

ומתריצין: לא קשיא: הא, זה שמשמע בברייתא כי יכול לקחת מן הרועים אפילו שלש צאן, מדובר בכרייתא, בכריאות שבעל הבית מחשיב אותן ושם לב אליהן, הא, זה שמשמע בברייתא כי אינו יכול לקחת מהם אלא רק ארבע צאן, מדובר בכחישתא, שאינן חשובות לו לבעל הבית, ואינו שם לב עליהם, לפיכך אינו מרגיש אלא רק אם חסר ארבע.

שנינו בברייתא: רבי יהודה אומר: צאן בייתות לוקחין מהן, אבל צאן מדבריות אין לוקחין מהן כו'.

איבעיא להו: האם רבי יהודה ארישא של הברייתא, שהתיר תנא קמא לקנות מהם ארבע וחמש צאן קאי, ולחומרא בא רבי יהודה לומר שבכל מקרה אין קונים מהם

ולוקחין מהן מן הרועים ד' וה' צאן, שחסרונן ניכר בעדר, והרועה אינו יכול להשטט מבעל הבית ולומר לו כי זאב טרפם.

וכן מותר לקחת מהרועים ד' וה' גיזין, שחסרונן ניכר, אבל לא שתי צאן ולא שתי גיזין.

רבי יהודה אומר: צאן בייתות שרגילות להיות ליד הבית לוקחין מהן, שהרי בעל הבית יודע מנינן, אבל צאן מדבריות שבעל הבית אינו יודע את מנינן אין לוקחין מהן.

כללו של דבר: כל שהרועה מוכר ובעל הבית מרגיש בו — לוקחין מהן, ואם אין בעל הבית מרגיש בו ברועה שמכר — אין לוקחין מהן.

אמר מר: לוקחין מהן מן הרועים ד' וה' צאן, ד' וה' גיזין.

והוינן בה: השתא יש לומר ארבעה זבנינן [קונים מהם], אם כן חמשה מיבעיא ליה לומר? והרי פשוט שאם בעל הבית מרגיש בחסרון של ארבע כל שכן מרגיש חסרון של חמש, ומדוע הוצרך התנא לומר זאת.

אמר רב חסדא: כוונת התנא כי מותר לקנות מן הרועה כשהוא מוכר ארבעה צאן מתוך חמשה. שאם לא היו לו בעדר אלא חמש צאן ומוכר מהן ארבע, מותר לקחת ממנו, כי הוא לא יגנוב כל כך הרבה מכמות כזאת מועטת.

עוד תירץ כי שונה גבינה שדרך הרועים לעשות את הגבינות ולהביאם לבעל הבית, ואם כן אפשר שהרועה החליט לגזולם אחרי שעשאם גבינה, ולא קנאם בשינוי לפני המכירה.

בשינוי, כי הוא מסייע בידי עוברי עבירה, ומה שמותר לקחת מהם בגדים תפורים היינו משום שהוא ספק גנוב, ולכן מתירים באופן שקנה בשינוי.

ומביאה הגמרא מעשה:

רבי, זבין שבישתא מאריסא [קנה ענפי גפנים מאריס].

אמר ליה אביי: והא תנן במשנתנו: ולא לוקחים משומרי פירות — עצים ופירות!

אמר ליה רב: הני מילי, דברים אלו נאמרו דווקא בשומר, דלית ליה בגופא דארעא מידי, שאין לו בגוף הקרקע שום בעלות, שאת שכרו הוא נוטל במעות, ואין לו חלק בעצים.

אבל אריס, דאית ליה בגווייה, שיש לו בשכרו חלק מן התוצרת, אימא מדנפשיה קא מזבין, אמור כי משלו הוא מוכר.

תנו רבנן: שומרי פירות, לוקחין מהן פירות כשהן יושבין ומוכרין, והסלין לפניהם, וטורטני [מאזנים גדולים] מונחים לפניהם, ומוכרים פירות במשקל כדרך התגרים. כי היות והם מוכרים בפרהסיא, מסתבר שלא גנבום.

ובולן שאמרו לקונה הטמן את מה שקנית — אסור ליקח מהם.

לוקחין מהן מפתח הגינה, אבל לא מאחורי הגינה, שהוא מקום נסתר, ומסתבר שאינו רוצה שיראו אותו.

איתמר: גזולן ידוע, מאימת מותר לקנות חימנו?

רב אמר: אסור לקנות מן הגזולן שום חפץ עד שתהא רוב ממונו של הגזולן משלו בלא גזילה, ואם רוב ממונו שלו מותר לקנות

מדבריות אפילו בכמות גדולה, או דלמא אסיפא של הברייתא קאי דברי רבי יהודה ולקולא?

ומבארין: האם דברי רבי יהודה ארישא קאי ולחומרא, דאמר תנא קמא ברישא: לוקחין מהן ארבעה וחמשה צאן, ועל זה אמר רבי יהודה כי הני מילי צאן בייתות, אבל צאן מדבריות — אפילו ארבעה וחמשה לא לוקחים מהם.

או דלמא דברי רבי יהודה אסיפא קאי ולקולא, דאמר תנא קמא בסיפא: אבל לא לוקחים מהם שתי צאן ולא שתי גיזין, ועל זה אמר רבי יהודה, כי הני מילי צאן מדבריות, אבל צאן בייתות — שתיים נמי לוקחין?

ופשטיןן מהא: תא שמע:

דתניא בברייתא אחרת: רבי יהודה אומר: לוקחין צאן בייתות מהן, ואין לוקחין מהן צאן מדבריות.

ובכל מקום אפילו במדבר לוקחין מהן כמות של ארבעה וחמשה צאן.

ק"ט-א מודאמר בברייתא שבכל מקום לוקחים מהם כמות של ארבעה וחמשה צאן ואפילו במדבר, שמע מינה כי מה שחילק רבי יהודה בין צאן ביתיות לצאן מדבריות, אסיפא קאי, על מה שתנא קמא אמר כי אין לוקחים מהם שתי צאן, ולקולא אמר רבי יהודה שלוקחים מהם שתי צאן אם הם ביתיות.

שמע מינה, מברייתא זו לפשוט את הספק.

שנינו במשנה: ולא לוקחים משומרי פירות עצים ופירות.